

Dr. Vesna Bučić – devetdesetletnica

Spoštovana gospa Vesna, dovolite mi, da vam v imenu kolegov umetnostnih zgodovinarjev po vsej Sloveniji in v svojem imenu voščim vse najboljše za letošnji okrogli rojstni dan, ki ga praznujete drugega decembra.

Vaše življenje je že šest desetletij prepleteno s preučevanjem umetnosti v vseh njenih pojavnostih. A ne samo to. Vedno in povsod se zanimate tudi za ljudi, ki so povezani z njo, jo imajo radi, jo ustvarjajo, se obkrožajo z njo in jo zbirajo. Tudi sami ste svojo delovno dobo, raziskovalne in organizacijske sposobnosti ter nenehno prizadevnost in iznajdljivost podarili Narodnemu muzeju oziroma njegovim zgodovinskim in umetnostnim zbirkam. Vedno dobrovoljni in praktični, pripravljeni sodelovati in pomagati ste zmeraj znali povezovati ljudi v muzeju in zunaj njega.

Širino obzorja ste prinesli že s seboj, ko ste – po poreklu z daljnega otoka Visa – prišli iz rodnega Zagreba v Ljubljano in se leta 1952 pridružili prvim povojnim rodovom študentov umetnostne zgodovine. Predavali so vam profesor Stane Mikuš in asistent Luc Menaše, predvsem pa dr. France Stelè. Profesor Stelè, študent profesorja Maxa Dvořaka, eksponenta dunajske umetnostnozgodovinske šole, je umetnost razumel in poznal kot celoto ter to dokazoval skozi svoje umetnostnozgodovinsko, predvsem topografsko delo in z navduševanjem mladih kolegov tako za arhitekturo kot za ljudsko umetnost, tako za freske kot zlatarstvo, tako za kiparstvo kot pohištvo.

Takoj po diplomi leta 1957 vas je v Narodnem muzeju na Kulturnozgodovinskem oddelku rad zaposlil tedanji ravnatelj erudit dr. Jože Kastelic. Kmalu ste sprejeli hvalevredno dolgoletno delo v Slovenskem muzejskem društvu (v sedemdesetih letih ste bili predsednica in urednica *Vodnika po slovenskih muzejih*, v osemdesetih tajnica in urednica strokovne revije *Argo*) ter se dejavno vključili v sodelovanje med jugoslovanskimi muzealci in v mednarodno organizacijo profesionalnih muzealcev ICOM. Za izjemen prispevek k rasti slovenskega in mednarodnega muzejstva ste leta 1985 prejeli stanovsko Valvasorjevo nagrado, leta 1987 priznanje jugoslovanskega združenja muzealcev in v letih 1985 in 1991 Župančičevo nagrado mesta Ljubljane.

Z vso zavzetostjo ste se od nekdaj usmerjali v vedno nove in nove izzive. Za diplomsko nalogo ste raziskovali delo slikarja Ivana Franketa. Poglobljali ste se v žlah-tnost portretne miniature, raziskovali slikarske portrete družine lastnikov gradu

Dr. Vesna Bučič, © Narodni muzej Slovenije
(foto: Tinka Selič)

Snežnik in odkrili, da je kipe, ki so nekoč krasili glavno pročelje palače Narodnega muzeja, ustvaril dunajski umetnik Richard Kauffungen. Najbolj poglobljeno in najdlje pa se posvečate zgodovini uporabne umetnosti na Slovenskem. Iz osnovne skrbi za muzejske zbirke pohištva, ur in svetil, ki so vam bile zaupane, je zraslo široko zasnovano raziskovanje teh umetnostnih področij, ki je ob številnih zasebnih zajelo vse slovenske javne zbirke, seglo na Hrvaško, še dlje v druge jugoslovanske predele in tujino. Prvi pri nas ste se sistematično lotili datiranja posameznih tovrstnih muzealij, ugotavljali materiale, iz katerih so narejene, in se poglobljali v skrivnosti njihove izdelave.

S temeljitostjo Steletove učenke ste v muzeju kmalu obvladovali množico zelo različnih področij dela, od nikoli končanega organiziranja prevozov in urejanja muzealij v depojskih prostorih, kabinetnega študija strokovne literature, vzgoje restavradorjev, razvijanja strokovne terminologije, nujne za znanstvene razprave

in strokovne kataloge, do terenskih ogledov in fotodokumentiranja. Z muzejsko *yashico* in stativom ste neutrudno in sistematično slikovno evidentirali ohranjeno historično pohištvo, ure, svetila pa tudi marsikak drug kos naše kulturne dediščine. Načrtno ste izpopolnjevali muzejsko zbirko s ključnimi manjkajočimi tipi muzealij, posebno iz 20. stoletja in praviloma z znano provenienco, ter s tem omogočili, da se naše znanje lahko še naprej bogati z novimi spoznanji.

Samoumevno ste se vedno povezovali s kolegi iz drugih ustanov, ki prav tako skrbijo za kulturno dediščino, na primer z Ministrstva za kulturo, Zavoda za varstvo kulturne dediščine, iz Narodne galerije, in društev, na primer iz konservatorskega. S svojim delom in osebnostjo ste ključno prispevali k večanju ugleda osrednjega, najstarejšega in največjega slovenskega muzeja. Vedno ste se kot kustodinja, specializirana za eno izmed še nepreučenihih področij umetnosti, čutili odgovorno, da drugim muzejskim kolegom pomagate pri ekspertizah in drugih muzejskih nalogah. Hkrati ste zaradi svoje tankočutne pedagoške žilice vedno dosegljivi tudi za ljubitelje in lastnike antikvit. Najprej izhajajoč iz ohranjenega predmeta samega, vedno sistematično in celovito posegajte po vseh drugih dosegljivih virih, pisnih, slikovnih in ustnih. Vsak droben podatek znate uporabiti kot pomemben kamenček v mozaiku lastnega in skupnega znanja.

Rezultate svojih povsem novih raziskav o urarstvu, pohištvu in svetilih ste vzporedno z drugimi, običajnejšimi umetnostnozgodovinskimi temami prvi objavljali v uglednih domačih znanstvenih, strokovnih in poljudnih publikacijah. Doslej vaš opus šteje več kot sto osemdeset bibliografskih enot.¹ Omenimo samo *Zbornik za umetnostno zgodovino (ZUZ)*, znanstveni obletnik leta 1921 ustanovljenega Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva, pri katerem ste bili med letoma 1977 in 1991 članica izdajateljskega sveta ter v katerem so objavljene tudi te vrstice. V *ZUZ*-u ste med letoma 1974 in 2006 objavili osem člankov, od teh šest izvirnih znanstvenih: Nekaj portretnih miniatur družine Attems (1974); Meščanske skrinje v Sloveniji, 1. del: Obdobje pozne gotike (1978–1979); Izdelki urarskih delavnic v 19. stoletju (1978–1979); Meščanske skrinje v Sloveniji, 2. del: Italijanska renesansa (1980); In memoriam Darinka Zelinka (1991); In memoriam Radmila Matječić (1991); Dornavske ure v Pokrajinskem muzeju Ptuj, *Vrišerjev zbornik* (2003); Dva portreta snežniškega princa Hermanna Schönburga Waldenburga, *Zbornik za Špelco Čopič* (2006).

¹ Bibliografija do leta 1996 objavljena med drugim v: Maja LOZAR ŠTAMCAR, Dr. Vesna Bučič – sedemdesetletnica, *Argo*, 39, 1996, pp. 218–221; Maja LOZAR ŠTAMCAR, s. v. Vesna Bučič, *Poskusna gesla za novi Slovenski biografski leksikon*, Ljubljana 2000, pp. 127–128; Vesna Bučič, https://sl.wikipedia.org/wiki/Vesna_Bu%C4%8Di%C4%87 (10. 10. 2016).

Temelnjim sinteznim razpravam so sledile pregledne, širši publiki razumljive in oblikovno privlačne razstave, ki so bile tako dorečene in dobro obiskane, da so redno gostovale tudi drugod po Jugoslaviji. Preteklost ste vedno želeli povezovati s sodobnostjo in zato k sodelovanju pritegnili največje poznavalce slovenskega oblikovanja. Kot odločna in učinkovita organizatorica postavitev ste tedanje skromne muzejske razmere znali spremeniti v prednost. Vaše avtorske razstave *Svetila* (1969), *Ure skozi stoletja* (1961 in 1990), *Stoli* (1973) in *Meščanska skrinja na Slovenskem* (1984) so vedno temeljile na svežih, izčiščenih in konciznih konceptih. Enako zavzeto ste se vedno lotevali tudi kulturnozgodovinskih in zgodovinskih razstav Narodnega muzeja v soavtorstvu, kot so bile postavitve interjerjev na blejskem gradu (1959), *Secesija na Slovenskem* (1984), *Slovenci v 16. stoletju* (1986) in *Slovenci v letu 1789* (1989), ter se dejavno vključili v izpeljave številnih gostovanj razstav z drugih področij dela vašega muzeja. Vse od ambiciozne postavitve stalne razstave stanovanjske opreme na blejskem gradu si prizadevate za strokovno obravnavo še ohranjene pohištvene in druge opreme na slovenskih gradovih. Leta 1993 ste na temo starejše stanovanjske kulture tudi doktorirali pri profesorju dr. Nacetu Šumiju na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Po upokojitvi leta 1993 ste kot muzejska svetnica z vsem žarom nadaljevali preučevanje nekdanjih in sedanjih notranjih oprem naših gradov, pri čemer tesno sodelujete z ekipami kolegov z različnih področij. Sad teh prizadevanj so med drugim tudi štiri tematske številke *Kronike*, posvečene gradovom Snežnik, Brdo, Tuštanj in Strmol. Posebno ljube so vam teme, ki povezujejo sosednja naroda, Slovence in Hrvate; tako ste opravili pionirsko delo s preučevanjem mecenskih družin Gorup in Kalister. Zadnje čase pa raziskujete predvsem umetnostno dediščino otoka Visa in svoja dognanja objavljate v publikacijah Matice hrvatske. Kot prava raziskovalka po srcu ste vedno zainteresirani za nove vpoglede, spremljate odprtja razstav, se udeležujete ekskurzij, se živo zanimate za nova dognanja in se dejavno vključujete še v druge dejavnosti naše umetnostnozgodovinske skupnosti.

Vedno znova dokazujete, kako obvladujete razvoj široke pahljače raznolikih predmetov, ki so ne samo v Sloveniji, ampak tudi v širšem evropskem prostoru skozi stoletja sestavljali notranjo opremo javnih in zasebnih stavb. Na podlagi lastnih obsežnih zbirk podatkov posamezne artefakte suvereno umeščate v njihov ožji in širši prostor ter dobo. Med prvimi ste si vedno prizadevali ugotavljati tudi njihovo provenienco. S svojim delom ste postavili trdne temelje raziskovanju in vsestranskemu javnemu predstavljanju zgodovine uporabne umetnosti, tega pri nas dotlej komaj prepoznanega, čeprav izredno pomembnega segmenta zgodovine umetnosti. Vaš vključujoči in vsestransko moderni pristop je odprl pot prvemu

kompetentnemu ovrednotenju oziroma prevrednotenju umetnoobrtne dediščine pri nas kot celote, še posebej pa posameznih unikatnih historičnih muzealij. Danes lahko gradimo naprej na vaših identifikacijah številnih snovalcev in izdelovalcev ter njihovega dela.

Še prav posebno se vam lahko zahvalim podpisana, ki sem imela to srečo, da ste me, zavedajoč se pomena uvajanja v kompleksni poklic kustosa, leta 1988 sprejeli za pomočnico, najprej pri delu v depoju in dokumentaciji, pozneje pa ste me jemali tudi s seboj na teren. Skupaj sva se udeležili vrste mednarodnih srečanj in ekskurzij kustosov zbirk uporabne umetnosti in oblikovanja.

Poznamo vas kot kultivirano, razgledano in umirjeno sodelavko z izjemno delovno etiko ter toplo in prijazno animatorko, ki je stalno pripravljena deliti svoje obsežno znanje, pa tudi kot ostro in odločno zagovornico varovanja premične kulturne dediščine, s katero se prepogosto ravna po mačehovsko oziroma se iz malomarnosti ali neznanja celo uničuje. Potem ko ste se s srcem, duhom in razumom zapisali umetnostni zgodovini in muzejstvu, ste se s posebej dragocenim širokim pogledom na slovensko umetniško ustvarjalnost v drugi polovici 20. stoletja v Sloveniji razvili v eno njunih vodilnih raziskovalk in ambasadorok, predvsem pa ste orali ledino kot osrednja preučevalka uporabne umetnosti pri nas.

Draga gospa Vesna, naj nam bo še dolga leta dano prisluhniti vašim nasvetom in uživati v prijetnih pogovorih. Na zdravje!

MAJA LOZAR ŠTAMCAR